

Присвячено 30-ти річчю Незалежності України

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ НАПН УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
РІВНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: 2021

(Подолання викликів у період карантину, спричиненого COVID-19)

Збірник матеріалів
Всеукраїнського науково-практичного семінару
2 березня 2021 р.

Київ 2021

УДК: 373.3/5:005](082)Ц 75

ББК ч74.202.5+74.6

Ц 40

*Рекомендовано до друку вченою радою
Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
(протокол №4. від 29 березня 2021 р.)*

Рецензенти:

- Іванова С. М.** к.пед.н., зав.відділом відкритих освітньо-наукових систем, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
- Соколюк О.М.** к.пед.н., учений секретар, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2021 (Подолання викликів у період карантину, спричиненого COVID-19) : зб.матеріалів всеукр.наук.-практ.семінару (Київ, 2 березня 2021 р.) / за заг.ред. О.В. Овчарук. Київ: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: 2021. 117 с.

ISBN 978-617-95182-2-5(PDF)

Матеріали збірника присвячено проблемам, які обговорювалися на всеукраїнському науково-практичному семінарі «Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2021 (Подолання викликів у період карантину, спричиненого COVID-19)» (Київ, 2 березня 2021 року), охоплюючи рамку цифрової компетентності для громадян, роль вчителя у цифрову еру, стратегії розвитку нової української школи, розбудову цифрового шкільного середовища, історію та досвід, зарубіжний досвід розвитку цифрової компетентності вчителя.

Для розробників освітньої політики, вчителів, науковців, управлінців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, широкої педагогічної громадськості.

Тексти публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів відповідають автори

УДК: 373.3/5:005](082)Ц 75

ББК ч74.202.5+74.6

ISBN 978-617-95182-2-5(PDF)

© ІТЗН НАПН України, 2021

ПРОГРАМА

ВІДКРИТТЯ СЕМІНАРУ. ВІТАЛЬНЕ СЛОВО УЧАСНИКАМ

Юрій Кононенко, начальник головного управління загальної середньої та дошкільної освіти Директорату дошкільної та шкільної освіти МОН України.

Олександр Ляшенко, академік-секретар Відділення загальної середньої освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України.

Валерій Биков, директор Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, доктор технічних наук професор, академік НАПН України.

Дубовик Олена Анатоліївна, заступниця директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України.

ГОТОВНІСТЬ І ПОТРЕБИ ВЧИТЕЛІВ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ІКТ В УМОВАХ КАРАНТИНУ: 2021. РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ

Оксана Овчарук, зав. відділом компаративістики інформаційно-освітніх інновацій ІІТЗН НАПН України, кандидат педагогічних наук, ст. наук. співр.

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБРЕСУРСІВ У ФОРМУВАННІ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ РІВНЕНЩИНИ. РОЛЬ ЕФЕКТИВНОСТІ У ВЗАЄМОДІЇ З ІНСТИТУТОМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Іван Ветров, проректор із зовнішніх зв'язків і моніторингу якості освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

ВИХОР ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТРАНСФОРМУЄ ОСВІТУ: СВІТОВІ ПОЛІТИЧНІ РІШЕННЯ

Любов Карташова, ДЗВО «Університет менеджменту освіти», заступник директора ЦІПО з дистанційного навчання, д-р.пед.наук, професор

ВИКОРИСТАННЯ УЧИТЕЛЯМИ ЦИФРОВИХ ЗАСОБІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Виступи вчителів, керівників закладів загальної середньої освіти з питань використання ІКТ для організації та проведення дистанційного/змішаного навчання.

ІНТЕРАКТИВНІ ВПРАВИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ТА СТАРШОЇ ШКОЛИ

Євген Ашортія, заступник директора з НВР, учитель історії Харківської спеціалізованої школи № 80.

ЗАСОБИ Й ІНСТРУМЕНТИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Олексій Сіманько, учитель хімії Криворізької загальноосвітньої школи

№ 68.

ОНОВЛЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО/ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Надія Біловол, директор комунального закладу «Верхньокам'янська загальноосвітня школа І-ІІ ступенів» Званівської сільської ради Бахмутського району Донецької області.

ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Марія Пархоменко, канд. іст.наук, керівник гуртка, Комунальний заклад «Школа мистецтв» Харківської міської ради.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗЗСО

Наталія Братковська, учитель початкових класів, **Оксана Кочерга**, заступник директора з НВР, **Людмила Логвин**, заступник директора з НВР, **Тетяна Сендецька**, учитель історії, Комунальний заклад "Лозівський ліцей №10" Лозівської міської ради Харківської області.

Використані джерела:

1. Баглаєва Н. Розвиток логічних умінь дитини. *Дошкільне виховання*. 2000. № 10. С. 8 – 11.
2. Білокобильська Н. Розвиток логічного мислення. *Початкова освіта*. 2000. № 41. С. 3.
3. Василенко Н. В. Компетентнісний підхід в освіті: реалізація теорії та практики. К., 2017. 170 с.
4. Нова українська школа: poradnik dla vchitelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
5. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи / Упор.: Л. Гриневич, О. Елькін та ін., заг. ред. М. Грищенко. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>. (Дата звернення: 10.03.2019).
6. Присяжнюк Т. А. Сутність поняття “логічне мислення”. *Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації : матеріали V Всеукраїнської наукової конференції*. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2009. Ч. I : педагогіка, психологія, мовознавство. С. 104–107.

ЛІДЕР САМОМУ СОБІ ТА АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: У ФОКУСІ ВІДПОВІДАЛЬНА ПОЗИЦІЯ ДО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

МАРІЯ ГРИНЬОВА,

*здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії (поза аспірантурою),
КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»,
marishagrin@ukr.net*

Ключові слова: *лідер, лідерство, доброчесність, академічна доброчесність, плагіат, сервіс перевірки тексту на плагіат*

У Концепції Нової української школи зазначено, що «за експертними оцінками, найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями» [1, с. 4.]. Серед таких сучасних вмінь (табл. 1), необхідних для успішної не лише професійної, а й особистісної, соціальної та громадянської самореалізації людини, є вміння, пов'язані з дотриманням академічної доброчесності, володіння якими сміливо можна назвати однією із ознак лідерства самому собі [2, 3].

Таблиця 1

Компанія	Вимоги до фахівця
Microsoft	<ul style="list-style-type: none">• ораторські та комунікативні здібності• володіння офісними програмами• створення презентацій• менеджмент проектів• високий рівень самоорганізації
Forbes	<ul style="list-style-type: none">• комунікативна компетентність• креативність• написання якісних текстів

	<ul style="list-style-type: none"> • досвід роботи у команді • базові комп'ютерні знання • готовність робити звичні речі в новий спосіб
Німецька хвиля	<ul style="list-style-type: none"> • ораторське мистецтво • вміння переконувати, лідирувати, управляти • робити презентації знаходити підхід до людей • вирішувати конфліктні ситуації
Британська платформа інтернет-навчання SkillsYouNeed	<ul style="list-style-type: none"> • персональні навички (тайм-менеджмент, саморозвиток, управління емоціями, організація харчування, догляду за тілом, спортивних тренувань, ефективного сну) • інтерперсональні (комунікація, робота у команді, ведення переговорів, конфлікт-менеджмент), • лідерські здібності • проведення презентацій • письменницька майстерність • базові математичні знання

Акцентуючи увагу на феномені лідерства, можна стверджувати про відсутність на сучасному етапі дослідження цього поняття єдиної парадигми його трактування. У нашому дослідженні ми апелюємо до такої його форми як «лідер самому собі», що означає вміння керувати своїм життям, бути впевненим у собі, відповідати за свій вибір, свої вчинки та свою долю [4, с. 65], й зосередимо увагу на академічній доброчесності, в основу якої закладена цінність чесності, довіри, справедливості, поваги, відповідальності та відваги [5], як прояву відповідальної позиції особистості до інтелектуальної власності.

Визнання вирішальної ролі освіти у формуванні ціннісного ставлення особистості до академічної доброчесності, яка у відповідності до статті 42 Закону України «Про освіту» визначається як «сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [6], ставить ряд питань щодо її ефективності у цьому напрямку, зокрема й ефективності шкільної освіти.

Підтвердженням вищезазначеного твердження можуть бути результати дослідження дотримання принципів академічної доброчесності учасниками конкурсу (дітьми віком 10-17 років) на членство у Регіональній дитячій раді при Одеській обласній державній адміністрації, які у відповідності до вимог конкурсу мали написати есе на тему «Мое майбутнє починається сьогодні» (табл. 2). Так, перевіряючи онлайн-сервісом текст на наявність запозичень, членами журі було встановлено, що 22% конкурсантів проігнорували такий критерій оцінювання конкурсних робіт, як оригінальність тексту, і допустили значну кількість запозичень (понад 70% запозичень). Це, в свою чергу, автоматично позбавило їх можливості продовжувати участь у конкурсі. Як свідчать соціологічні дослідження, подібні проблеми із недотриманням академічної доброчесності мають місце і в навчальній практиці інших здобувачів освіти, зокрема у студентів та аспірантів, а також у вітчизняному науковому колі.

Таблиця 2

Рівень унікальності тексту	100%	99-70%	69-40%	39-10%	9-0%
Кількість конкурсантів у %	61	14	14	6	5

Слід зауважити, що про наявність гострої проблеми недотримання принципів академічної доброчесності в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти стверджує як освітянська спільнота, так і батьківська. На превеликий жаль, багаторічна практика оцінювання рівня освіченості та успішності молодшої людини за рівнем її оцінок в атестаті обумовила перехил на користь зовнішньої мотивації до навчання і практично нівелювала внутрішню мотивацію, тобто навчання заради хороших оцінок будь-якою ціною є однією із причин існування явища академічної недоброчесності у шкільному середовищі [7]. Так, за результатами опитування вчителів української мови та літератури, яке проводилося під час проходження ними курсів підвищення кваліфікації на базі КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», серед порушень академічної доброчесності [6] у закладах загальної середньої освіти найбільш поширеними є списування, обман та плагіат. Також під час опитування були з'ясовані такі факти з професійної діяльності вчителів української мови та літератури:

- абсолютна більшість опитаних педагогів не практикує перевірку тексту учнівських творчих письмових робіт, зокрема есе, на наявність запозичень;
- практична більшість опитаних педагогів не володіють інформацією щодо наявності сервісів для перевірки тексту на плагіат;
- абсолютна більшість опитаних педагогів не проходили жодного навчання з тематики академічної доброчесності і не володіють інформацією про наявність такої можливості, зокрема, онлайн-курсу на освітній платформі EdEra «Академічна доброчесність»;
- абсолютна більшість опитаних педагогів не володіє інформацією про наявність навчально-методичного забезпечення для проведення навчальних активностей з тематики академічної доброчесності для учнів різної вікової категорії, зокрема, і щодо ресурсів, напрацьованих в рамках проекту сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP).

В контексті результатів обговорення з вчителями української мови та літератури питання дотримання академічної доброчесності у закладах загальної середньої освіти в ході нашого дослідження актуальним було з'ясування їхньої автентичності у поцінуванні принципів академічної доброчесності. Так, задля цього педагогам було запропоновано ознайомитися із статтею 42 Закону України «Про освіту», в якій розкриті ключові позиції щодо академічної доброчесності (принципи дотримання, прояви та відповідальність за порушення), з певними інформаційними матеріалами відповідної тематики та написати аргументивне есе на тему «Сучасна українська школа – територія академічної (не)доброчесності». Написані педагогами тексти були перевірені онлайн-сервісом на наявність запозичень (табл. 3), в результаті чого було встановлено, що 29% текстів мають рівень унікальності нижче за допустимі норми (понад 70% запозичень). Це, в свою чергу, може свідчити про певну декларативність педагогів у поцінуванні принципів академічної доброчесності і потурання власним прикладом проявам плагіату у здобувачів освіти. З огляду на порівняння рівня унікальності текстів здобувачів освіти та педагогів, які, слід відмітити, в переважній більшості мають вищу кваліфікаційну категорію, (табл. 2-3) відкритим залишається питання, як педагоги з формалізованою позицією до академічної доброчесності можуть сприяти розвитку в учнівства відповідальної позиції до інтелектуальної власності.

Таблиця 3

Рівень унікальності тексту	100%	99-70%	69-40%	39-10%	9-0%
Кількість педагогів у %	17	54	17	8	4

Проаналізувавши ситуацію, яка склалася в загальній середній освіті щодо дотримання принципів академічної доброчесності і особливо загострилася в період переходу на змішану форму навчання у зв'язку з пандемією COVID-19, можемо стверджувати про певну інертність у вирішенні проблеми академічної доброчесності, що проявляється у наявності певних

протиріч між:

- задекларованою цінністю на державному рівні академічної доброчесності і недієвістю, а в окремих випадках і відсутністю, механізм сприяння її дотримання;
- актуалізацією формування навичок академічної доброчесності у здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти і певній неспроможності вчителів дотримуватися принципів академічної доброчесності у власній професійній діяльності;
- акцентуванням на пріоритеті інформатизації сучасної освіти і відсутністю загальнодоступного для будь-якого закладу освіти вітчизняного сервісу для перевірки тексту на плагіат;
- декларуванням поцінування доброчесності як базової умови ефективного викладання та навчання задля розвитку особистісного потенціалу здобувачів освіти й потуранням усіма учасниками освітнього процесу проявів академічної недоброчесності.

Отже, можемо зробити висновки, що формування ціннісного ставлення учнівства до академічної доброчесності як складової «лідерства самому собі» є однією із необхідних умов для досягнення амбітної мети Нової української школи - плекання випускника, який є особистістю, інноватором та патріотом, і може бути досягнутою лише за наявності автентичного у поцінуванні доброчесності освітнього простору та мотивуючого до академічної доброчесності навчання як педагогів, так і здобувачів освіти.

Використані джерела:

1. Концепція Нової української школи: Концептуальні засади реформування середньої школи URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>. URL: (дата звернення: 10.01.2021).
2. Soft skills: універсальні навички європейського рівня URL: <https://studway.com.ua/soft-skills/>. (дата звернення: 10.01.2021).
3. Ковальчук С. Дотримання принципів академічної доброчесності – запорука успішного працевлаштування URL: <https://academiq.org.ua/novyny/svitlana-kovalchuk-dotrymannya-pryntsypiv-akademichnoyi-dobrochesnosti-zaporuka-uspishnogo-pratsevlashtuvannya/>. (дата звернення: 10.01.2021).
4. Кові С. Лідер у мені / пер. з англ. В. Вишенська. Київ: «Едіпрес Україна», 2016. 246 с.
5. П'ять цікавих фактів про академічну доброчесність URL: <https://academiq.org.ua/novyny/p-yat-tsikavyh-faktiv-pro-akademichnu-dobrochesnist/>. (дата звернення: 10.01.2021).
6. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення: 10.01.2021).
7. Фокус на оцінках – шлях до академічної недоброчесності? URL: <https://academiq.org.ua/novyny/fokus-na-otsinkah-shlyah-do-akademichnoyi-nedobrochesnosti/>. (дата звернення: 10.01.2021).